

Sygn. akt II Ca 420/14

II Cz 494/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 20 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Janusz Roszewski (spr.)
Sędziowie:	SSO Henryk Haak SSO Marian Raszewski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Elżbieta Wajgielt

po rozpoznaniu w dniu 06 listopada 2014 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa S. B.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w S., P. M.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powódki i zażalenia pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Kępnie VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z/s w O.

z dnia 1 kwietnia 2014r. sygn. akt VI C 142/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że umarza postępowanie;
2. oddala zażalenie pozwanego;
3. zasądza od pozwanych (...) Spółka Akcyjna w S. oraz P. M. na rzecz powódki S. B. kwotę 6.367 (sześć tysięcy trzysta sześćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji;
4. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w S. na rzecz powódki S. B. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 150 (sto pięćdziesiąt) złotych tytułem zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym;
5. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w S. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Kaliszu kwotę 3.503 (trzy tysiące pięćset trzy)złote tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2014r. Sąd Rejonowy w Kępnie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny w O. uchylił wyrok zaoczny z dnia 24 maja 2013r. w części dotyczącej pozwanego (...) S.A. w S., zasądził od powódki S. B. na rzecz pozwanego (...) S.A. w S. kwot 70.044, 95 zł tytułem zwrotu spełnionego świadczenia, umorzył postępowanie w pozostałym zakresie i nie obciążył powódki kosztami na rzecz pozwanego.

W sprawie tej Sąd Rejonowy w dniu 24 maja 2013r. wydał wyrok zaoczny, w którym zasądził od pozwanej (...) S.A. w S. i pozwanego P. malca na rzecz powódki S. B. kwotę 55.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 marca 2012r. do dnia zapłaty z tym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez jednego pozwanego zwalnia drugiego pozwanego do wysokości uiszczonej należności ora zasądził od pozwanych na rzecz powódki koszty procesu.

Od powyższego wyroku pozwana (...) S.A. w S. wniosła sprzeciw oraz wniosła w dniu 18 września 2013r. o orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia w kwocie 55.000 zł, kwoty 8.677,95 zł tytułem odsetek i kwoty 6.367 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Pełnomocnik powódki pismem z dnia 8 października 2013r. cofnął pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, podnosząc, że pozwana uiszcza na rzecz powódki kwotę główną dochodzona pozwem, kwotę odsetek oraz kwotę zastępstwa procesowego.

Pozwana (...) S.A. w S. w odpowiedzi wniosła o uchylenie wyroku zaocznego, umorzenie postępowania oraz orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia w łącznej wysokości 70.044,95 zł.

Sąd Rejonowy wskazując na treść art. 347 k.p.c. d. 1 w z w z art. 355 §1 k.p.c zważył, że z uwagi na cofnięcie pozwu przez powódkę wraz ze zrzeczeniem się roszczenia należało uchylić wyrok zaoczny i umorzyć postępowanie.

Ponieważ z chwilą uchylenia wyroku zaocznego odpadła podstaw świadczenia spełnionego w wykonaniu tego wyroku na podstawie rygoru natychmiastowej wykonalności, spełnione świadczenie stało się nienależne, z którego zwrotem powódka winna się liczyć., dlatego Sąd orzekł jak w zaskarżonym wyroku.

Apelację od wyroku wniosła powódka zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości.

Wyrokowi temu skarżąca zarzuciła naruszenie art. 203 §4 k.p.c. przez pominięcie, że cofnięcie pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia było niedopuszczalne, art. 347 k.p.c. w zw z art. 355 k.p.c. przez wydanie wyroku zamiast postanowienia o umorzeniu postępowania, naruszenie prawa materialnego art. 409 k.c. i art. 411 pkt 2 k.c. przez orzeczenie obowiązku zwrotu spełnionego świadczenia.

Stawiając powyższe zarzuty apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Zażalenie na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie 4 wyroku Sądu Rejonowego z dnia 1 kwietnia 2013r. wniosła pozwana spółka (...) S.A. w S. zaskarżając je w całości. Zarzucając naruszenie przepisów postępowania a to art. 98, 102, 328 §2 i art. 348 k.p.c., skarżąca wniosła o zmianę postanowienia zawartego w punkcie 4 wyroku poprzez zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej spółki kwoty 4992 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powódki pozwana wniosła o jej oddalenie iż zasądzenie kosztów procesu.

W toku postępowania apelacyjnego doszło do zmiany podmiotu pozwanej spółki na skutek przejęcia. Następca prawnym pozwanej z dnia 31.10.2014r. stała się spółka prawa handlowego pod nazwą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja powódki jest uzasadniona

Zażalenie pozwanej jako nieuzasadnione podlega oddaleniu.

Wobec bezsporności okoliczności procesowych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne oraz jako podstawę do dalszych rozważań.

Zgodnie z sekwencją zdarzeń w niniejszej sprawie po wydaniu wyroku zaocznego pozwane (...) S.A. w S. wniósł w dniu 13.06.2013r. sprzeciw. Po wniesieniu sprzeciwu, a przed jego doręczeniem, powódka pismem z dnia 11.10.2013r. cofnęła powództwo wraz ze zrzeczeniem się roszczenia.

Zważyć, trzeba, że pod względem formalnym złożenie sprzeciwu prowadzi do wyznaczenia rozprawy, bowiem tylko po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok ponowny, o którym mowa w art. 347 k.p.c. W wyniku prawidłowo złożonego sprzeciwu proces wraca w zasadzie do pierwszej fazy. Rozpoznanie sprawy na skutek wniesionego sprzeciwu następuje według przepisów przed sądem I instancji, który wydał wyrok zaoczny.

W tej fazie postępowania dopuszczalne są wszelkie czynności procesowe, w tym także cofnięcie pozwu. W sytuacji cofnięcia pozwu art. 332§2 stosuje się odpowiednio.

Odnosząc się do skutków procesowych złożonego w rozpoznawanej sprawie przez powódkę oświadczenia o cofnięciu powództwa oraz uwzględniając odrębności postępowania, w którym wydano wyrok zaoczny, zważyć należy, że aż do zakończenia postępowania rozpoznawczego może dojść przez wydanie orzeczenia o charakterze formalnym (procesowym), bez rozstrzygnięcia sprawy co do istoty - postanowienia o umorzeniu postępowania (art. 355 § 1 k.p.c.), albo orzeczenia merytorycznego, dotyczącego przedmiotu procesu - wyroku zawierającego rozstrzygnięcie spornego stosunku prawnego (art. 316 § 1 k.p.c.). Do przyczyn umorzenia postępowania, objętych art. 355 k.p.c., należą zdarzenia zaistniałe w toku postępowania (następcze), które sprawiły, że wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne, każda z nich powinna być rozpatrywana oddzielnie. Należą do nich cofnięcie przez powoda pozwu ze skutkiem prawnym lub inne przypadki zbędności postępowania i wyrokowania lub niedopuszczalności wyrokowania. Gdy pozwany zaspokoi w toku procesu powodzący wola zaspokojenia powoda co do dochodzonego roszczenia, a ten nie podtrzymuje powództwa, wydanie wyroku staje się wówczas zbędne; jeżeli jednak pozwany płacił, aby uniknąć egzekucji, lecz przeczył w dalszym ciągu zasadności żądania powoda, to wydanie wyroku nie staje się zbędne, gdyż istnieje w dalszym ciągu pomiędzy stronami spór o zasadność roszczenia, który sąd powinien rozstrzygnąć.

W przypadku zaspokojenia roszczenia powoda przez pozwanego w toku procesu nie dojdzie do umorzenia postępowania, jeżeli powód nie cofnie pozwu, ponieważ w dalszym ciągu istnieje żądanie rozpoznania sprawy i orzeczenia o przedstawionym sporze. Samo zaspokojenie roszczenia bez cofnięcia pozwu wywołuje skutki materialnoprawne, prowadzące do oddalenia powództwa z powodu jego bezzasadności, nie zachodzi przeszkoda w merytorycznym rozpoznaniu sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1999 r., III CKN 936/98, niepubl.).

Nie ma zatem wątpliwości, że do czynności wpływających na zmianę stanu sprawy istniejącego w chwili wnoszenia pozwu należy spełnienie świadczenia przez pozwanego w toku postępowania. Spełnienie świadczenia przez pozwanego, zaspokajającego w ten sposób żądanie pozwu, którego przedmiotem była suma pieniężna świadczona w celu zwolnienia się z zobowiązania, powoduje jego wygaśnięcie, a wobec nieistnienia wierzytelności powództwo ulega oddaleniu jako bezpodstawne, chyba że powód cofnął pozew. (por. uchwała SN z 26.02.2014r. III CZP 119/13).

W rozpoznawanej sprawie na skutek spełnienia świadczenia przez pozwanego w toku postępowania doszło do wygaśnięcia objętej roszczeniem wierzytelności objętej pozwem oraz wyrokiem zaocznym, a tym samym odpadła podstawa do uwzględnienia powództwa. Nie ma znaczenia dla powstania tego skutku fakt, czy spełnienie dokonane zostało w drodze dobrowolnego świadczenia czy egzekucji, jeżeli pozwany nie kwestionował istnienia zobowiązania, co wynika z podstawy wydania w tym postępowaniu wyroku zaocznego.

Oświadczenie powódki o cofnięciu powództwa wraz ze zrzeczeniem się roszczenia zostało złożone wobec obu pozwanych, a wskazaną w oświadczeniu przyczyną był spełnienie przez jednego z pozwanych roszczenia dochodzonego w tej sprawie. Oświadczenie powódki o zrzeczeniu się roszczenia pozostaje ostatecznie w sprzeczności z rzeczywistą przyczyną cofnięcia powództwa. Powódka bowiem zrezygnowała z ochrony prawnej już zaspokojonego roszczenia, co nie jest tożsame z jego zrzeczeniem, w szczególności, że pozwany nie kwestionował istnienia roszczenia w postępowaniu rozpoznawczym zakończonym wydaniem wyroku zaocznego. Po wniesieniu sprzeciwu pozwane (...) S.A.w S. nie zgłosił opozycji wobec cofnięcia pozwu, bowiem jeszcze przed rozpoznaniem sprawy na skutek wniesionego sprzeciwu, wniósł o umorzenie postępowania z tej przyczyny(pismo k. 261).

Wraz z zaspokojeniem powoda w toku procesu, odpadła tym samym podstawa do uwzględnienia powództwa. W przypadku podtrzymywania żądania istniałaby przesłanka negatywna do utrzymania w mocy wyroku zaocznego. Nie ma znaczenia dla powstania tego skutku to, czy spełnienie świadczenia nastąpiło dobrowolnie, czy na skutek egzekucji, oraz, że pozwany domaga się wydania orzeczenia restytucyjnego (art. 338 k.p.c.).

Powyższe uzasadnia zatem uwzględnienia przede wszystkim skutków cofnięcia powództwa, do których wobec braku odrębnych przepisów mają zastosowanie normy dotyczące postępowania przed Sądem I instancji

Zgodnie z art. 203 k.p.c. cofnięcie pozwu, niezależnie czy jest połączone ze zrzeczeniem się roszczenia, wywołuje konieczność umorzenia postępowania wszczętego wniesieniem pozwu (art. 355 k.p.c.). Wobec powyższego uwzględniając art. 347 k.p.c. sprawą Sądu Rejonowego po uchyleniu wyroku zaocznego, było wydanie jedynie orzeczenia o umorzeniu postępowania w stosunku do pozwanego (...) S.A. w S., który wniósł sprzeciw od wyroku zaocznego.

W tych okolicznościach wobec skutków cofnięcia powództwa, wpływających nie tylko na zakres orzekania w przedmiocie wyroku zaocznego, ale również na bieg postępowania, nie było również podstaw merytorycznych do objęcia zaskarżonym wyrokiem rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zwrocie spełnionego świadczenia. Umorzenie postępowania w sprawie nie wyłącza bowiem dochodzenia roszczenia odszkodowawczego na tej samej podstawie faktycznej i prawnej w odrębnym procesie.

Zażalenie pozwanego na rozstrzygnięcie o kosztach jest ostatecznie nieuzasadnione, bowiem w konsekwencji przesłanek umorzenia postępowania, istotna jest również przyczyna cofnięcia powództwa. Pomimo, że wynik postępowania jest skutkiem cofnięcia powództwa przez powódkę, to pozwany pozostaje stroną przegrywająca, co przy zasadzie odpowiedzialności stron uzasadnia obciążenie tej strony kosztami procesu za I instancję.

Z podanych wyżej przyczyn uwzględniając apelację powódki z mocy art. 386 §1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok i orzec jak w sentencji, w tym o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 98 w zw. z art. 108 §1 k.p.c. oraz art. 113 ust.1 ustawy o kosztach sądowych [...].